

Otton Marcin Nikodym (1889–1974)

Znany matematyk, nauczyciel gimnazjalny
Mariana Mięśowicza

Zofia Gołąb-Meyer

Profesor Marian Mięśowicz miał szczęście, że trafił w Krakowie do doskonałego gimnazjum realnego (zamiast łaciny i greki było więcej przedmiotów ścisłych i języków nowożytnych), w którym uczył matematyki nie kto inny, jak późniejszy znany w świecie matematyk, Otton Marcin Nikodym.

Informacje o nim i jego osiągnięciach zaczerpnęliśmy z Internetu, między innymi ze stron: http://www.wiw.pl/matematyka/Biogramy/Biogramy_11.Asp; <http://www.matematycy.interklasa.pl/biografie/matematyk.php?str=otton>.

Otton Marcin Nikodym urodził się w 1889 roku w Zabłotowie koło Kołomyi. Jego ojciec Otton Bogusław był inżynierem chemii. Ukończył gimnazjum matematyczne we Lwowie i po samodzielnym uzupełnieniu w ciągu roku łaciny i greki, uzyskał dyplom gimnazjum klasycznego, co mu dało wstęp na studia. Studiował matematykę na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. Jego mistrzami byli m.in. Waclaw Sierpiński i Józef Puzyna oraz Marian Smoluchowski. W 1911 roku ukończył studia i przeniósł się do Krakowa, gdzie w latach 1911–1924 był nauczycielem gimnazjalnym matematyki i fizyki. Wtedy właśnie jego uczniem był Marian Mięśowicz.

W owym czasie przy ograniczonej liczbie pozycji uniwersyteckich młodzi naukowcy, często nawet po habilitacji, uczyli w gimnazjach. W Krakowie nauczycielami gimnazjalistów byli też Antoni Hoborski i Leon Chwistek.

W 1919 roku był założycielem Polskiego Towarzystwa Matematycznego. W 1924 doktoryzował się na Uniwersytecie Warszawskim i tam też się habilitował w 1927 po rocznych studiach na Sorbonie. Od 1930 mieszkał w Warszawie i prowadził wykłady zleczone na Uniwersytecie Warszawskim. Tam też spędził okres wojny. W 1946 roku, po rocznym pobycie w Krakowie, wyjechał na Zachód, by w końcu osiąść w Stanach Zjednoczonych.

Napisał 86 prac matematycznych, 7 prac dotyczących dydaktyki oraz popularyzacji matematyki, fizyki i logiki, a także 5 podręczników akademickich. Jego prace dotyczyły logiki, teorii miary, teorii potencjału, analizy funkcjonalnej, równań różniczkowych cząstkowych rzędu drugiego, algebry, teorii sieci, matematycznych metod fizyki. Wśród nich był podręcznik akademicki *Równa-*

nia różniczkowe (1949), *Teoria tensorów wraz z zastosowaniami do geometrii i fizyki matematycznej* (1938), a także mający dwa wydania, napisany wspólnie z żoną Stanisławą *Wstęp do rachunku różniczkowego* (1936) przeznaczony dla samokształcenia absolwentów szkół średnich i studentów pierwszych lat kierunków matematycznych.

Nikodym interesował się problemami dydaktyki matematyki zarówno szkoły średniej, jak i wyższej. Był autorem cyklu wykładów z dziedziny nauk ścisłych. Napisał *Spójrzmy w głębinę myśli* (1946) oraz *Dydaktykę matematyki czystej w zakresie gimnazjum wyższego* (I tom *Liczby naturalne* – 1930 r., II tom *Ułamki oraz ich algebra* – 1937 r.).

Trwale zapisał się w światowej literaturze matematycznej twierdzeniem o możliwości przedstawienia przeliczalnie addytywnej funkcji zbioru w postaci całki, zwanym później twierdzeniem Radona-Nikodyma („*Fundamenta Mathematicae*”, 15/1930). Za główny cel swój uważał uściślenie podstaw fizyki teoretycznej, co częściowo zrealizował w książce *The Mathematical Apparatus for Quantum-Theories*, „Springer Verlag”, (1966). Poza matematyką jego pasją była muzyka poważna; sam grał na fortepianie. Zmarł w 1974 roku w Utica (USA).